

PÖYTÄKIRJA

Julkaisufoorumin ohjausryhmän kokous

Aika: keskiviikko 20.3.2019 klo 10-12.

Paikka: Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki, sali 313

Puheenjohtaja:

Rehtori Keijo Hämäläinen (Jyväskylän yliopisto)

Asiantuntijajäsenet:

Vararehtori Jaakko Aspara (Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry)

Emeritusprofessori Dennis Bamford (Helsingin yliopisto)

Tietojärjestelmäasiantuntija Jyrki Ilva (Kansalliskirjasto)

Opetusneuvos Matti Kajaste (Opetus- ja kulttuuriministeriö / Jukka Haapamäen sijasta)

Professori Satu Lahti (Turun yliopisto)

Kirjastonjohtaja Riitta Lähdemäki (Suomen yliopistokirjastojen neuvosto)

Kehityspäällikkö Hanna-Mari Puuska (CSC – Tieteen tietotekniikan keskus)

Professori Risto Rinne (Turun yliopisto)

Sihteeristö:

Suunnittelupäällikkö Janne Pölönen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Suunnittelija Eeva Savolainen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Poissa:

Opetusneuvos Jukka Haapamäki (Opetus- ja kulttuuriministeriö)

Pääjohtaja Heikki Mannila (Suomen Akatemia)

Professori Kimmo Nuotio (Helsingin yliopisto)

Professori Tiina Onikki-Rantajääskö (Helsingin yliopisto)

Professori Olli Silvén (Oulun yliopisto)

Toiminnanjohtaja Leena Wahlfors (Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.10.

2. Pöytäkirjan tarkistaminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja on tarkistettu ja toimitettu ohjausryhmälle tiedoksi. Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Riitta Lähdemäki ja Hanna-Mari Puuska.

3. Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöohje

Ohjausryhmä on vuodesta 2012 julkaissut käyttöohjeen, jossa se esittää Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöä koskevat suositukset. Käyttöohjeelle on nyt tehty Julkaisufoorumin verkkosivulle oma välilehti, jonne myös uusi versio päivitetään: <http://www.julkaisufoorumi.fi/fi/kaytto>. Edellisessä kokouksessa käytiin alustava keskustelu käyttöohjeen uudistamisen tarpeesta ja periaatteista.

Päätettiin, että sihteeristö valmistaa käydyin keskustelun mukaisesti uuden version, johon ohjausryhmän jäseniltä pyydetään kommentit. Sihteeristö on viimeistellyt kommenttien perusteella uuden luonnoksen, jonka pohjalta käytiin keskustelu kokouksessa. Luonnos käytiin kokouksessa kohta kohdalta läpi ja siihen katsottiin vielä tarpeelliseksi tehdä useita kokonaisuutta ja yksityiskohtia koskevia muutoksia.

Keskustelu:

- Todettiin käyttöohjeeseen liittyvän merkittäviä viestinnällisiä haasteita, koska pyritään ohjeistamaan käyttöä arviointitarkoituksissa, joita varten Julkaisufoorumi-luokitusta ei ole alun perin suunniteltu. Käytännössä tiedetään (esim. TSV:n ja UNIFI:n kysely yliopistojohdolle 2015), että luokitusta käytetään erityisesti yliopistoissa jossain tapauksissa myös yksiköiden tulosohjauksen sekä yksittäisen tutkijan arvioinnin apuvälineenä. Käyttöohjeen tarkoitus on esittää Julkaisufoorumin ohjausryhmän suositukset, joiden lähtökohta on, että luokitus ei saa korvata vertaisarviointia yksittäisen tutkijan arvioinnissa. Käyttöohjeessa on myös vastuullista esitellä rajoitteet ja reunaehdot, jotka on huomioitava, jos luokitusta käytetään muuhun kuin alkuperäiseen tarkoitukseen yliopistojen rahoitusmallissa.
- Yliopistot ovat autonomisia, joten ohjausryhmällä ei ole mahdollisuuksia puuttua suoraan niiden sisäisiin käytäntöihin. Ohjausryhmän suositus on kuitenkin osa laajempaa vastuullista arviointia edistävien ohjeistusten kokonaisuutta, johon kuuluvat myös muut valmisteilla olevat kansalliset ohjeistukset (TSV:n tutkijan vastuullinen arviointi -työryhmä sekä Vastuullinen metriikka -työryhmä). Kansallisille ohjeistuksille luovat pohjan kansainväliset julkilausumat, kuten DORA, Leidenin tutkimusmetriikka manifesti ja Metric tide -raportti. Erityisesti on huomioitava Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöohjeen suhde DORA-julistukseen, jonka TSV, UNIFI ja SA ovat allekirjoittaneet.
- Kokouksessa käsiteltyä käyttöohjeen luonnosta on vielä tarpeen tiivistää ja siitä on syytä poistaa toistoa. On myös entistäkin vahvemmin korostettava, että julkaisujen sisältöön perustuva asiantuntija-arviointi on ensisijaista ja metriikan käyttö tulee sen tueksi. Ohjeessa voidaan esittää avoimuutta koskevat taustaoletukset kanavien arvioinnissa, minkä lisäksi luonnokseen tehtiin monia yksityiskohtaisempia muutoksia ja muistiinpanoja.

Päätökset:

- Sihteeristö viimeistelee käyttöohjeen kokouksessa käydyn keskustelun pohjalta. Hyväksytään käyttöohje sähköpostikokouksessa, minkä jälkeen se käännetään ruotsiksi ja englanniksi ja julkaistaan Julkaisufoorumin verkkosivulla.

4. Julkaisufoorumin itsearviointi

Vuonna 2016 toteutetun TSV:n 2014–2018 strategian väliarvioinnin yhteydessä esitettiin ajatus Julkaisufoorumin arvioinnista, ja ohjausryhmä totesi 31.10.2016 että sopiva ajankohta voisi olla 2018 päivitysarvioinnin valmistuttua. Itsearvioinnissa voidaan hyödyntää nykyisen ohjausryhmän ja paneelien kokemukset, ja arvioinnin tulokset ovat 2020 aloittavan ohjausryhmän hyödynnettävissä. Edellisessä kokouksessa käytiin alustava keskustelu arvioinnin tarkoituksesta ja tavoitteista. Jatketiin keskustelua itsearvioinnin toteutuksesta, jonka pohjaksi sihteeristö oli valmistanut alustavan luonnoksen raportissa käsiteltävistä aiheista, sekä luonnoksen panelisteille suunnattavasta kyselystä.

Keskustelu:

- Kokonaisuutena raportin rakennetta pidettiin onnistuneena, vaikkakin se tulee olemaan laajuutensa vuoksi työläs toteuttaa suunnitellussa aikataulussa (julkaiseminen keväällä 2020). Toisaalta kansainvälistä kehitystä voisi tiiviisti kartoittaa vielä Eurooppaa laajemmin. Pohjoismaisessa kontekstissa on kiinnostavaa nostaa esiin jo aiemmin ohjausryhmässä esillä olleen yhteispohjoismaisen Julkaisufoorumin mahdollisuudet. Kansallisella tasolla on tarkastelussa syytä huomioida myös Julkaisufoorumin mahdollinen käyttö yliopistokirjastoissa, valtion tutkimuslaitoksissa, sekä sairaanhoitopiireissä. Nähtiin, että perusteellisesti toteutettuna itsearviointi antaa vahvan perustan järjestelmän kehittämistä koskeville suosituksille.
- Myös panelisteille suunnattavan kyselyn sisältöä pidettiin tarkoitusta hyvin palvelevana. Kannattaa pilotoida kysely ensin muutamalla panelistilla. Voi vielä miettiä, onko joitain osiota mahdollista keventää, ja voisiko selvittää myös paneeleissa käytävän keskustelun onnistumista.
- Koska ohjausryhmä kokoontuu suhteellisen harvoin, todettiin tarpeelliseksi asettaa itsearviointia varten pienempi ohjausryhmä, johon kuuluvat Jaakko Aspara (pj), Risto Rinne, Hanna-Mari Puuska, Matti Kajaste, Eeva Savolainen ja Janne Pölönen. Työryhmän viestit ja suunnitelmat

lähetetään tiedoksi myös Keijo Hämäläiselle. Myös poissaolleet ohjausryhmän jäsenet voivat halutessaan ilmoittautua ryhmään.

Päätökset:

- Hyväksyttiin alustava suunnitelma ja aikataulu. Sihteeristö aloittaa valmistelut käydyin keskustelun pohjalta.

5. Ilmoitusasiat

Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV), Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta (TJNK), Suomen tiedekustantajien liitto, Universities Norway (UHR) ja COST-toimi European Network for Research Evaluation in the Social Sciences and the Humanities (ENRESSH) julkaisevat 3.4.2019 monikielistä tiedeviestintää edistävän aloitteen Helsinki Initiative on Multilingualism in Scholarly Communication (Liite 2, s. 13-17). Organisaatiot ja yksityishenkilöt voivat allekirjoittaa aloitteen osoitteessa www.helsinki-initiative.org.

6. Muut asiat

Ei ollut muita asioita

7. Seuraava kokous

Seuraavat kokoukset on sovittu 20.8.2019 klo 13-16 ja 3.12.2019 klo 13-16.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.11.

Toimeksi saaneena,

Janne Pölönen
Suunnittelupäällikkö, Julkaisufoorumi
Puh. (09) 2286 9246 tai (044) 346 9491
Sähköposti: janne.polonen@tsv.fi
Tieteellisten seurain valtuuskunta
Snellmaninkatu 13, 00170 Helsinki